

Krusovszky Dénes

MIELŐTT APÁMAT KETTÉFÜRÉSZELTÉK

Mielőtt apámat kettéfűrészelték, úgy emlékszem, egészen boldog volt. Pedig egyikünknek sem alakult valami szépen az a tavasz. Minden azzal kezdődött, hogy elveszítette az állását, és ezt anyám nem tudta megbocsátani neki. Még most is hallom, ahogy ordítózna a konyhában, azt hiszik, már alszunk, de én is, öcsém is, a szobánk padlóján térdelünk, és az ajtórezen keresztül próbáljuk az artikulatlanunk tűnő kiáltásokból kihámozni, hogy min veszekednek már megint. Anyám szerint, ha jól hallom, apám egy aljas zugivó, és lehetett tudni, hogy ez előbb vagy utóbb fel fog tűnni valakinek. Apám persze tiltakozik, hogy anyám csak ne rágalmazza őt, mert ő mindig elvégezte a dolgát tisztességesen, csak a főnöknek biztos van valami titkos talpnyalója, akinek beígérte az állást. Meg amúgy is, ahhoz senkinek semmi köze, hogy ő a tízórai vagy az uzsonna mellé mit iszik. Anyám meg erre azt kezdi el mondani, az asztalt csapkodva, hogy legalább tagadna, meg hogy biztos odabent is bevallott mindent, meg se próbált ellenkezni, pedig neki is vannak ismerősei, a tanácsban is, hivatkozhatott volna rájuk.

Nézünk egymásra az öcsémmel, látom rajta, kicsit bizonytalan, hogy most kell-e sírni vagy nem. Inkább megsimogatom a fejét, aztán segítek neki bemászni az ágyba. Ennek egyhamar úgysem lesz vége, suttogom a fülébe, holnap reggel meg óvodába kell menned. Az óvoda emlegetése rögtön megnyugtatja, amennyire utálta kiscsoportos korában, most, középsősként annyira ragaszkodik hozzá, ha tehetné, hétvégenként is bemenne, hogy egész nap az óvónénik nyakán lógjon. A múltkor is elmentünk anyámmal sétálni hárman, mi a park felé indultunk volna, ami a házunktól jobbra van, de ő rögtön elkezdett hisztizni. Nem, neki az nem jó irány, induljunk inkább balra, mert ő az óvoda felé szeretne menni. Először csak neveltünk rajta, aztán gyorsan rájöttünk, hogy nem viccel. De hisz vasárnap van, az isten szerelmére, mondta anyám, végül mégis nekünk kellett engedni. Mi sem lakunk éppen a város közepén, de az óvodához még tőlünk is kifelé kell menni. Ráadásul arra nincs is semmi, csak a szürke utcák, az egyre szűkebb, egyre hepehupásabb járdákkal, se egy pad, se egy játszótér, sivar az egész. Közben meg tízméterenként ezek a tarra vágott fák, amelyekről

akkoriban szabályosan féltem. Egy földből kimeredő törzs, ennyi az egész, egy fa, se ág, se levél nincs rajta, sokáig azt hittem, már nem is élnek, és azt még ma sem értem, hogy mi célt szolgált vajon a csonkolásuk. Szóval ilyen utcákon kellett sétálnunk, miközben én is és anya is, ezt láttam rajta, azon gondolkodtunk, hogy mennyivel jobb lenne most a parkban, egy padon. Ki tudja, lehet, hogy még ismerősökkel is összefutnánk, meg hát ott játszótér is van, illetve egy csúszda meg két hinta. Bár az egyik már vagy fél éve leszakadt, és azóta sem nyúlt hozzá senki. Mindenesetre akkor is izgalmasabb a park, mint ez a környék.

Aztán, ahogy odaérünk, látom az öcsémen, hogy hirtelen azt is elfelejti, hogy ott vagyunk mögötte. Egyszer csak átmegy az utca túloldalára, és megáll a kerítésnél. Két kézzel belekapaszkodik a dróthálóba, a fejét is nekitámasztja, úgy néz befelé. Én valahol félúton forgolódom, figyelem az öcsém hátát, nem mozdul, nézem anyámat, ő se moccan, illetve a zsebében turkál, aztán elővesz egy cigit, de nem indul el felénk. Szerintem kivárára játszik. Megint az öcsémre nézek, semmi, visszafordulok, anya unottan kifújja a füstöt. Mi ütött ezekbe? Lassan elindulok a kerítés felé én is, erre megfordul az öcsém, látom, hogy sír, mégis elnevetem magam. A drótkerítés hálómintája úgy benyomódott a homlokába, hogy innen nézve egészen úgy fest, akár egy ürlény.

Hallom, ahogy nevetek, igazából semmi mást nem hallok egy pillanatra. Azt hiszem, ez ilyen önvédelmi reakció nálam, mikor nevetek, kizárom a külvilágot, anyám toporgását hátulról, az öcsém szipogását szemből és ezt az egész szürkeséget, ami minden irányból körbevesz. Attól tartok, hogy éppen ezekben a pillanatokban szokom rá a hangos, nyerítésszerű nevetésre, ami miatt annyit piszkálnak majd később, és ami miatt én is olyan sokszor elszégyeltem magam. Egy cseppnyi őszinteség sincs ebben a nevetésben, és tudom, hogy ezt mások is észreveszik.

Mire abbahagyom, az öcsém már újra a kerítés felé fordulva áll, ugyanabban a pózban, mint az előbb, de most már zokog, látom a hátán, hogy rázkódik. Mellélépek, de nem mondom neki semmit, egyszerűen csak én is beleakasztom az ujjaimat a kerítésbe, és végigpillantok az óvodaudvaron. Végül ő szólal meg, kicsit szaggatottan beszél, a sírástól, gondolom, alig kap levegőt. Azt hittem, te legalább érted, mondja, miközben felnéz rám, mert vagy három fejjel magasabb vagyok. Én igen, válaszolom, miközben hátrapillantok anyámra, nem ezen nevetem, csak olyan vicces volt a fejed. Ezt hirtelen nem érti, úgyhogy

megfogom a kezét, és rányomom a homlokára, hogy érezze a barázdákat. Most már persze ő is elneveti magát, együtt kacagunk, és ahogy megfordulunk, látjuk, hogy anya is mosolyog, ami nagyon jó, de azért én igazából haragszom rá, mert neki kellene a helyemen állnia.

Apám különben a városi strandfürdőben dolgozott, míg ki nem rúgták, úszómester volt. Ez két dologgal biztosan összefügg a későbbi életemből. Egyrészt soha nem tanultam meg rendesen úszni, másrészt a klórszagtól melankolikus nosztalgiarohamot kapok bárhol és bárhol. Különben úszni azért nem tanultam meg jól, mert valahogy szégyelltem apám előtt eredendő nemtudásomat. Persze senki sem úgy születik, hogy tud úszni, illetve bizonyos szempontból mindenki, de aztán szépen lassan ez a tudás elfelejtődik. Csakhogy normális esetben ilyenkor az emberek elmennek egy tanfolyamra, és újra belejönnek. Én viszont, mivel az egyetlen úszótanfolyamot apám tartotta, valahogy nem akartam előtte ügyetlennek mutatkozni, és rajta is láttam, hogy megnyugtatóbbnak találná, ha nem lennék ott a többi velem egykorú gyerek között délutánonként. Ez egy ilyen hallgatólagos megállapodás lett közöttünk, én lemondok a tudásról, ő meg arról, hogy a fia továbbviszi a szakmáját, de legalább egy ütközési felületet sikerül kiiktatnunk az amúgy is elég sérülékeny kapcsolatunkból.

Persze visszafelé nézve ilyen egyszerűnek látszik az egész, de emlékszem, akkor mennyit görcsölt miatta a gyomrom, az első közös óránk előtt. A tanulómedence melletti folyosón, egy szekrény mögül leskelődtem. Apám belegázolt a vízbe, combközépig ért neki, ami a srácoknak derékig, és így, ebből a szögből nézve elég magabiztosnak is tűnt. Belemártotta mindkét kezét a vízbe, előbb rövid evezőmozdulatokat végzett velük, majd összeszorította őket, és kimert egy nagy adagot, amivel benedvesítette rövidre vágott haját és az arcát, majd egy kisebb adaggal külön a bajszát is. Ahogy ezzel végzett, lassan körbenézett. Bizonyára észrevette, hogy nem vagyok ott, de nem mondta ki a nevem, csak annyit kérdezett, mindenki itt van-e, amire a többiek igennel feleltek. Még az öltözőben lefíztem őket egy csomag, direkt erre a célra vásárolt cukorral. Különös volt az egész, apám tudta, hogy nem vagyok ott, és tudta azt is, hogy hazudnak a srácok, mikor azt mondják, hogy mindenki ott van. Közben persze a srácok meg azt tudták, hogy apám jól látja, hogy nem vagyok ott, mégse fog rákérdezni, mert ahhoz ki kellene mondani a nevemet, ami az ő neve is. Jogos volt a gyanúja, hogy ha a vízben állva, kopott, piros úszógatyájában, huszonöt gyerek előtt megkérdezi, hogy ott vagyok-e a medencében, azt

mindenki úgy fogja érteni rögtön, hogy ő maga ott van-e. Márpedig apám semmitől sem félt annyira, mint attól, hogy a saját tanítványai előtt esetleg nevetségessé válhat. Egy pillanatra elhallgatott, még egyszer körbenézett a gyerekeken, aztán belekezdett a foglalkozásba. Először a légzést fogjuk megtanulni, mondta, de a többit már nem hallottam, mert közben visszalopakodtam az öltözőbe.

Az egész dolog este sem került volna szóba, ha anyám nem kérdez rá vacsora után. De végülis szerencsénk volt, mert mielőtt válaszolhattunk volna, elkezdődött a Kórház a város szélén, és onnan kezdve csendben kellett maradni. Apám nem is szólt semmit, lassan felém fordította az arcát, és miután látta, hogy én is inkább hallgatok, nyugodtan nézte tovább a sorozatot.

Ez az egész még valamikor tavaly ősszel zajlott le, de a dolgok csak idén kora tavasszal fordultak igazán rosszra. Anyám elkezdett egyre később hazajárni a munkából, de mindig a túlórára fogta, amit viszont apám már a kezdetektől kételkedve fogadott. Valamit hallania kellett, mert az első nagy veszekedéseiknél mindig arra hivatkozott, hogy innen vagy onnan értesült róla, hogy anyám kivel túlórázik, meg miféle földmérésekre jár hétvégente. Mi akkor is ott térdeltünk a szobánkban az öcsémrel, és úgy hallgattuk őket. De eleinte még nem értettük, hogy mi történik. Apámra az ilyen veszekedős éjszakák után sokszor a nappaliban találtunk rá, ott feküdt a kanapén összegörnyedve, karikás, felakadt szemmel. Az étkezősztal kockás terítőjével takarózott be, és mindenfelé sörösüvegek heverték körülötte. Nekem fel sem tűnt addig, hogy van otthon sörünk, de hamarosan elkezdtek az üvegek kiszorítani a kaját is a hűtőből. Anyám az ilyen reggeleken mindig tiszta idegbeteg volt, ahogy mentünk kifelé, elfordította a fejünket, amikor apa felé néztünk, ha nem hagytuk magunkat, meg is pofozott. Az öcsém akkoriban kezdett el sírdogálni. Persze korábban is sírt néha, hiszen kicsi volt, de attól kezdve szinte mást sem csinált. Csak akkor nem sírt, amikor az óvodába vittük, anyám szerint ez valami fejlődés, hogy megérti, menni kell. Szerintem meg csak nem szeretett már otthon lenni. Ezt később anyám is kénytelen volt belátni, mert egy idő után feltűnt neki, hogy az addig rendben, hogy odafelé nem sír, de miért zokog, miközben hazahozza? Csak hát aztán rossz következtetést vont le a dologból.

Anyám a tanácsházán dolgozott, a földhivatali osztályon, vagy mi is volt a neve. Néha én is bementem hozzá, mert útba esett iskola után. Az ilyen váratlan látogatásaimnak sokáig nagyon örült. Emlékszem

ma is, milyen arcot vágott, amikor először felbukkantam nála, adott egy pusztit, és körbevitt, hogy mindenkinek bemutasson. Még a tanácselnök szobájába is bementünk. Az elnök egy nagydarab, lila arcú, reszelős hangú figura volt, akinek félig-meddig már ősz haja hátra volt fésülve, és olyan szabályosan, mozdulatlanul lapult a fejére, hogy le sem tudtam venni róla a szememet. Jóska bácsi vagyok, szólalt meg az öreg, és kinyújtotta felém a kezét. Én erre belecsaptam egyet pimaszul, amin mindhárman jól neveltünk. Ő a nagyobbik fiam, mondta anyám, az elnök meg, miközben rágyújtott, úgy válaszolt, hogy a szavakkal együtt egy nagy füstgomolyag is kijött a száján, aha, majd hozza be a kisebbet is. Egészen olyan volt, mint egy kivénhedt sárkány.

Hajhálót hord, mondta anyám később, kint a folyosón. Ezek szerint látta, ahogy az öregember haját vizsgálgam, szóval figyel rám. Felnevettem, de még nem azon a nyeritős hangomon, aztán előrefutottam, hogy kiszedjem a táskámból a rajzaimat, amelyeket az iskolában készítettem. A figyelméért cserébe választhat egyet, gondoltam, de mire előbányásztam a rajzlapokat, anyám már valaki mással beszélgetett. Egy kopaszodó, pofaszakállas férfi állt vele szemben. Ahogy megláttam, hirtelen az jutott eszembe, hogy vajon azért növeszt-e ennyi szőrt az arcára, mert a feje búbján már olyan kevés van? De ezt végül nem mertem megkérdezni tőle. Szóval ő az, nézett anyámra, mielőtt mosolyogva odaguggolt volna mellém, Géza vagyok, mondta, tegezz csak nyugodtan, majd kinyújtotta a kezét ő is. Neki már nem csaptam bele, csak illedelmesen megráztam, és elmondtam a nevemet.

Hazafelé menet még mindig azon bosszankodtam, hogy e miatt a pofaszakállas figura miatt nem tudtam megmutatni anyámnak a rajzaimat, ő persze észrevette, hogy valami nincs velem rendben, ezért elkezdett inkább az öcsémről kérdezgetni. Jól van-e szerintem, mikről beszél, miért sír annyit, ilyesmi. Nekem nem nagyon volt kedvem válaszolni ezekre a dolgokra, de aztán mégis kinyögtem, hogy az a helyzet, az öcsém nem szeret otthon lenni, fél, és még azt is hozzátettem, hogy én ugyan nem félek, de én is utálok otthon lenni. Anyám hirtelen megállt, elengedte a kezemet, és rám nézett. Láttam a szemén, hogy majdnem elsírja magát, de a végén mégis meg tudta állni. Hát igen, apátokkal mostanában sok gond van, mondta, amire én közbe szerettem volna szólni, hogy nem csak vele, de nem hagyott rá időt. Újra megragadta a kezemet, és egyre gyorsabban lépkedve hazaráncigált.

Mikor megérkeztünk, apám a konyhában ült, az öcsémmel az ölében, előttük az asztalon egy pohár tej volt meg egy üveg sör. Anyám

még az előszobában odahúzott magához, és azt mondta halkán, hogy vegyek ki valami ennyit a hűtőből, de a szobámban egyem meg, és az öcsémet is vigyem magammal. Éreztem, hogy baj lesz. Amilyen gyorsan tudtam, megkentem egy nagy szelet kenyeret vajjal, rádobtam két parizert, aztán odahajoltam az öcsémhez, és a fülébe súgtam, hogy jöjjön be a szobába, mert van egy titok, amit el akarok neki mondani. Persze, amilyen kíváncsi volt, rögtön be is szaladt, én meg elindultam utána, de ahogy elhaladtam apám mellett, összeért a vállunk egy pillanatra, ő erre hirtelen elkapott, és jól megölegetett. Én persze eljátszottam, hogy ki akarok szabadulni, meg talán mondtam is, hogy ne csinálja, én ehhez már nagy vagyok, de igazából jólesett ez a váratlan ölelés tőle. Nem is tudom, mikor fordult elő utoljára közöttünk ilyesmi, de jó régen, az biztos.

Ahogy becsuktam magam mögött az ajtót, egyből a földre térdeltem, hirtelen el is felejtettem, hogy az öcsémnek beígértem egy titkot, annyira izgatott, mi fog történni odakint. De egy kis idő múlva meghallottam, hogy szipog. A francba már, mondtam lefojtott hangon, nem igaz, hogy mindig ez a műsor kell. De hát megígérted, pusmogta maga elé, jól van na, válaszoltam, és felültem mellé az ágyra. Szóval mi a titok?, kérdezte, és akkor én elmeséltem neki, hogy ma délután bementem a tanácsra anyához, és olyan figurákkal találkoztam, hogy el sem hiszi. Először is ott van a tanácselnök, aki egy sárkány, de nem kell félni tőle, olyan öreg, hogy már csak füst jön belőle, és éjszakánként egy hálóval szorítja a fejére a haját, nehogy leessen. Na meg ott van anya kollégája, a Géza is, akinek meg már leesett a haja, ezért elkezdett az arcára szőrt növeszteni, hogy mégse legyen teljesen csupasz a feje. Mondtam volna tovább is, mert elég jó fantáziám volt, fogalmazásnál mindig meg is dicsért a tanárnőm, de ekkor meghallottam apám üvöltését odakintről.

Azt kiabálta, hogy baszódj meg, aztán még hangosabban, hogy mind a ketten baszódjatok meg. Az öcsém, pedig az előbb már jobb kedve lett a történetemtől, most megint elkezdett bőgni. Anyámat alig hallottam, ő nem ordított, inkább valahogy hideg, kimért hangon beszélt. Gyorsan ott is hagytam az öcsémet az ágyon, benyomtam a számba a vajás kenyér maradékát, és lehasaltam az ajtó elé, úgy hallgatóztam. Anyám éppen azt mondta, hogy tönkreteszed a gyerekeket is, már ők sem bírnak elviselni. Ettől nagyon mérges lettem, hogy mégis miért hivatkozik ránk, azt se tudja, mi van. Azon gondolkodtam, hogy ki-rohanok, és elmondom nekik, hogy hagyják ezt abba, mert mind a ket-

ten ugyanolyan bénák, de túl gyáva voltam ehhez, meg akkor már apám is halkabban beszélt. Azt mondta, hogy jó, akkor ő most elmegy, de nehogy azt higgye anyám, hogy ezzel vége, mert ő nem adja meg ilyen könnyen magát, és amúgy is, ezt a házat a két kezével építette, úgyhogy senki nem veheti el tőle. Anyám meg csak nevetett, szájalmas vagy, ezt mondta, egymás után többször, szájalmas vagy, szájalmas.

Apám másnap reggel már nem feküdt ott a kanapén, és sörösüvegek sem voltak szétszórva a nappaliban. Anyám szeme viszont legalább olyan karikás volt, amilyen az apámé szokott lenni. Szótlanul elkészítette nekünk a reggelit, aztán felöltöztetett, és kikísért a kertkapuig. Ma te viszed az öcsédet az oviba, mondta, és bár semmi kedvem nem volt odáig elgyalogolni, éreztem, hogy nem ellenkezhetem. Jó, válaszoltam, de csak ma. Anyám félrehúzta a száját, nem is tudom, hogy valamilyen elkenődött mosoly volt-e ez vagy lesajnáló grimasz, mindenesetre nem válaszolt semmit, csak becsukta utánunk a kaput. De én csak azért sem indultam el. Mi van, kérdezte, nem fogtok elkésni? Leszarom, vágtam rá hirtelen, mert fel akartam bosszantani. Azt szerettem volna, ha megrángat a kabátomnál fogva, ha leszid, ha megpofoz, de nem. Ahogy gondolod, válaszolta nyugodtan, aztán sarkon fordult, és bement a házba.

Három fekete pontot is összeszedtem aznap, mert egyszerűen képtelen voltam figyelni az órákon, amikor a tanárok rám szóltak, akkor meg feleseltem nekik. Főleg a tornatanár akadt ki, amikor csak félig másztam fel. Ott állt alattam, jobb kezével fogta a kötelet, és úgy mondta, meg tudod te csinálni, na, másszál, másszál. De akkor én már lefelé ereszkedtem, és amikor végre leértem a földre, ránéztem, és annyit mondtam csak, hogy ennek az egészsznek semmi értelme nincs, és én ma már vissza nem megyek a kötélre, arra mérget vehet. Láttam, hogy majd szétduzzan a feje közben, nem szokta meg, hogy egy gyerek így válaszoljon neki. Rendben, szeretnék a szüleiddel beszélni, mondta, amire én elnevettem magam azon az ijesztő, nyerítő hangon, amit addigra már tökélyre fejlesztettem. Láttam a meglepetést az arcán, mi van, kérdezte, mit röhögsz így? Az nehéz lesz, mondtam egyenesen a szemébe nézve, a szüleim egymással sem állnak szóba, együtt ide biztos nem fognak bejönni.

Sajnos volt bennem akkor valami büszkeség is, hogy nekem most milyen nehéz, és hogy én mostantól akkor problémás gyerek leszek. Jó volt arra gondolni, hogy a felnőttek sajnálnak. Ez az érzés még ma is eltör belőlem néha, reflexszerűen, hiába szégyellem iszonyatosan,

hiába szégyelltem már akkor is valahol mélyen, ott, a kötél alatt állva. Azt hiszem, a tornatanár nagyjából felfogta, hogy mi a helyzet velem, mert elállt a szüleim behívásától és attól is, hogy engem visszazavarjon a kötélre. Kaptam egy fekete pontot tőle is, és a padon kellett ülnöm, amíg a többiek fociztak, de ennyi volt az egész.

Délután megint bementem anyámhoz a tanácsra, de nem találtam a szobájában. Elkezdtem fel-alá járkálni a folyosókon, de mivel egyedül még sose mászkáltam itt, hamar elkeveredtem. Mindenfelé ugyanolyan vörös szőnyeg volt, és ugyanazok a nagydarab, barna, műbőrrel borított, párnás ajtók. Csak a nevek váltakoztak az ajtók mellett, de azok meg semmit nem mondtak nekem. Kezdttem egyre idegesebb lenni, amikor hirtelen megláttam az egyik keresztfolyosón az elnököt. Elbambulva sétált, hosszúkás, kékesen gomolygó füstpamacsokat hátrahagyva a szűk folyosó áporodott levegőjében. Kicsit gondolkoznom kellett, de aztán eszembe jutott a neve, úgyhogy gyorsan utána kiabáltam. Jóska bácsi megtorpant, majd zavartan körbenézett, mint ha nem lenne biztos benne, hogy merről hallotta a hangokat. Ki az?, kérdezte. Hát én, kiáltottam a nevemet, miközben egyre közelebb értem hozzá. Biztos nem lát jól, de erre nem illik rákérdezni, úgyhogy nem is hozakodtam elő vele. Ja, te vagy az, vigyorodott el. Igen, tetszik tudni, nem találok az anyámat. Aha, hát az előbb-utóbb mindenkivel előfordul, hogy egyszer csak nem találja az anyját, mondta, majd rám kacsintott. Nem érttem egészen tisztán, hogy ezzel mit akar, szóval továbbra sem mozdultam mellőle, meredten néztem valami használható válasz reményében. Beleszívott a cigijébe, megsimogatta a fejem, aztán megint úgy szólalt meg, hogy minden hangnál egy kevés füst is kiszabadult a tüdejéből. Jól van, mondta, szerintem a Géza kolléga szobájában lenne érdemes körülnézned, de ha valaki kérdi, hogy ki mondta, nehogy elárulod, hogy én voltam. És az merre van?, kérdeztem, valamiért elcsukló hangon. Fordulj itt kétszer jobbra, aztán a harmadik ajtó, felelte az elnök, majd tovább sétált, és eltűnt a következő sarkon. De közben maga elé beszélt, egy ideig még tisztán hallottam, ahogy mondogatja, Géza, Géza kolléga, röhej.

Elindultam abba az irányba, amit az elnök mondott, és meg is találtam az ajtót, mellette egy kis réztáblán pedig a nevet is: Takách Géza. Soha nem láttam még ezt a vezetéknevet így leírva, egészen elcsodálkoztam ezen a ch-n, nem is érttem igazán, még az is eszembe jutott, hogy egyszerűen csak eltévesztették, arra azonban még álmodásban sem gondoltam volna, hogy egyszer nekem is közöm lesz hozzá.

Elvarázsolva álldogáltam ott néhány percig, csak akkor tértem magamhoz, amikor a folyosó vége felől közelítő léptek zaja ütötte meg a fülem. Ijedten néztem körül, valamiért nem szerettem volna, ha bárki is meglát ez előtt az ajtó előtt, ezért kopogtatás nélkül benyitottam. Anyám és Takách Géza ott állt összeölelkezve, a férfi kézfeje mélyen elmerült anyám hosszú barna hajában, apró mozdulatokkal masszírozva a tarkóját. Ahogy észrevett Takách, láttam rajta, egészen megrémült, masszírozó keze megállt, felsőtestével pedig finoman hátradől, eltávolodva anyám felsőtestétől, aki ezt rögtön megérezte, felpillantott rá, és mivel a férfi nem mondott semmit, csak engem nézett meredten, anyámnak a tekintetéből kellett kiolvasni, hogy mi a baj. Én is képtelen voltam megszólalni, habár biztos nem lehettem benne, hogy miről is szól ez a jelenet, aminek váratlanul a részese lettem, azt rögtön felfogtam, hogy nincs rendben. Anyám hátrafordult, de közben még nem engedte el Takách derekát, csak amikor a tekintetünk is találkozott, akkor azonban úgy kapta el a kezét a férfi testéről, mintha el lehetne még játszani, hogy soha nem is ölelte magához. Lassan hátráltam kifelé, szóltanul, majd amikor az iskolatáskám nekinyomódott az ajtófélfának, megfordultam, és elkezdtem rohanni a folyosókon át, ki a lépcsőházba és onnan is tovább, az utcára. Az elején még hallottam, ahogy anyám elcsukló hangon a nevemet kiabálva fut mögöttem, de cipőkopogásából megállapítottam, hogy magas sarkúban van, így biztos lehettem benne, hogy nem fog beérni. Megállás nélkül szaladtam hazáig, nem tudom, miért, nem indokolta semmi, lassíthatam volna, de nem bírtam, pedig szúr az oldalam, izzadtam a kabát alatt, az iskolatáska verte a hátamat, és még a taknyom is kifolyt, mégis, rohantam, ahogy bírtam.

Csak a házunk előtt álltam meg, lihegve, sípoló tüdővel. A hátamat nekivettem a kerítésünknek, és lassan lecsúsztam guggolásba, közben meg a kabátom ujjával próbáltam a taknyot letörölni az arcomról. Nem sírtam. Néhány pillanatra elsötétedett a világ, le is kellett ülnöm a hideg járdára. Nem tudom, mennyit gubbasztottam ott, felhúzott térdem közé ejtett fejjel, de szépen lassan kiment belőlem a fáradtság és valahogy azzal együtt a düh is. Gyűlöltem anyámat, és gyűlöltem Takách Gézát is persze, de nem akartam sem törni-zúzni, sem tovább rohanni céltalanul. Miután feltápáskodtam, észrevettem, hogy odabent a nappaliban ég a lámpa, és ezzel együtt belém hasított, hogy el kellett volna mennem az öcsémért az óvodába, de teljesen elfeledkeztem róla. Összeszorult a gyomrom, és a hirtelen feltörő zokogást csak

nagy nehezen sikerült visszanyelnem, azt is csak azért, mert a kíváncsiság, hogy ki lehet odabent, erősebb volt, mint a büntudat. Óvatosan surrantam be a kertkapun, és odalopakodtam az ablak alá, nevetgélést hallottam bentről, aztán a párkányba kapaszkodva felhúztam magam, hogy belessek. Apám ült a kanapén, az ölében pedig az öcsém fickándozott, hangosan visongva a csiklandozó kezek között. Visszaereszkedtem az ablak alá, majd lassan elindultam a bejárat felé. Az ajtó nyitva volt, én pedig a cipőlevétellel sem bajlódva egyenesen besétáltam hozzájuk. Ahogy megláttak, abbahagyták a hülyéskedést, elhallgattak mindketten, majd apám kiáltott fel váratlanul. Hát te meg merre jártál?, kérdezte, és elnevette magát, már két órája téged várunk, sietni kell, mindjárt elkezdődik, mondta. Mi kezdődik el?, kérdeztem, semmit sem értve az egészből. Cirkuszba megyünk, felelte az öcsém izgatottan, aztán kiugrott apám öléből, és elszaladt mellettem az előszoba felé, hogy gyorsan felöltözzön. Nem mozdultam, apámat figyeltem, látszott rajta, hogy ivott, de nem volt még egészen részeg. Ki hozta el az öcsit az óvodából?, kérdeztem bizonyos gyanakvással és nehezteléssel a hangomban. Én, felelte apám, ma kivételesen én mentem érte. Talán nem szabad? De szabad, mondtam lefojtottan. Anya tud róla? Miért kell neki mindenről tudnia, csattant fel az apám, nekem talán nincs jogom a gyerekeimmel foglalkozni?, kérdezte, de már nem is töllem, csak úgy, maga elé, és közben lomha, bizonytalan mozdulatokkal feltápáskodott a kanapéről. Erre már nem válaszoltam semmit, kiementem az öcsémhez az előszobába, aki épp a kabátjával bajlódott, sehogy sem talált bele a bal kezével a kabátujjba. Megfogtam a csuklóját, és a kellenél talán egy fokkal erőszakosabb mozdulattal benyomtam a kézfejét az ujjnyílásba. Láttam rajta, hogy megszeppen ettől, és valami megmagyarázhatatlan büntudattal néz fel rám, mint aki azt kérdezi, hogy csinált-e valami rosszat, amiért így bánok vele, de persze nem kérdezett inkább semmit. Addigra odaért apám is, és előrehajolva, kissé inogva belelépett a bakancsába, és bekötötte a cipőfűzőit, aztán felegyenesedett, és a vállamra tette a kezét, úgy mondta, ma vettem észre, hogy itt van egy vándorcirkusz a városban, jó lesz, hidd el. Nem néztem fel rá, épp elég volt az is, hogy éreztem, nem csak azért tette a kezét a vállamra, hogy megnyugtasson, de azért is, hogy legyen miben megkapaszkodnia egy pillanatra. Ahogy kiléptünk, észrevettem, hogy még mindig a hátamon van az iskolatáska, ezért, mielőtt apám becsukta volna az ajtót, visszacsusszantam a lakásba, és leraktam az étkezőasztal mellé. Egy pillanatig nem tudtam eldönteni, mit

csináljak, végül kinyitottam a táskát, előszedtem belőle a tolltartómat meg egy füzetet, amiből kitéptem egy oldalt, és hevenyészett nagybetűkkel ráírtam: CIRKUSZBAN VAGYUNK APÁVAL, az üzenetet pedig ott hagytam az asztalon.

Így mentünk végig az úton: apám enyhén dülöngélve és folyton azt hajtogatva, jó lesz, higgyétek el, jó lesz; öcsém a kezemet fogva, ugrándozva és megállás nélkül olyanokat kérdezgetve, hogy tigris lesz-e, meg erőművész meg bohóc, és hány elefánt fér be a sátorba, meg hogy a légtornászok leeshetnek-e a földre; én meg kettejük között lépdeltem szótlánul és nem is túl lelkesen.

De amint odaértünk, én is elkezdtem jobban érezni magam. Egy hatalmas, piros, sárga és kék csíkokból összevarrt sátor volt felhúzva a vasútállomás melletti placcon, a tetején zászlók lobogtak az esti szélben, a sátor körül pedig, ahogy a történelemkönyvben a szekérvár volt lerajzolva, szabályos körben cirkuszos kocsik álltak. A kocsik tetejére szerelt hangszórókból hangos, vidám zene szólt, a sátor körül meg ünneplőbe öltözött családok sétáltak, és megvadult gyerekcsapatok szaladgáltak összevissza. Beálltunk a jegypénztár előtt kigyózó sorba, de alig lehetett az öcsémet visszafogni, oda akart menni a bejárat mellett összesereglett csoporthoz, akik megbabonázva néztek valamit. Apám biccentett, majd hozzátette, hogy ne tűnjünk el szem elől. Ahogy átfurakodtunk a felnőttek lába között, megláttuk, hogy mit bámulnak annyira, egy nagy vaskaró volt leverve a földbe, a karóhoz rögzítve pedig hosszú pórázon egy majom ugrált izgatottan, ahogy az utcabeli cigánygyerekek a kezükben lévő zacskóból kiszedegetett kukival ingerelték. A bátrabbak egész közel merészkedtek a majomhoz, és közvetlenül a kezébe nyújtották a kukit, amit az állat gyors mozdulattal rögtön benyomott a pofájába, és fura fintorok közepette azonnal le is nyelt. Torokszakadva röhögtek az emberek, a majom meg egyre csak zabált, megszállottan nyomta be egymás után a puffasztott kukorica rudacskákat, nem is értettem, hogy bírja ezt az undorító kaját ilyen tempóban falni. Elkezdtem émelyegni a látványtól, ezért el is rángattam az öcsémet egy idő után, aki kicsit hisztizett emiatt, mert neki nagyon tetszett a jelenet. De aztán meglátott egy tevét, és újra jobb kedve lett. A teve körül nem nézelődtek olyan sokan, mert ez az állat nem csinált semmit, csak állt, és mintha minden mindegy lenne neki, alsó állkapcsa különös, körkörös mozdulataival rágott valamit, illetve mintha csak rágott volna, én úgy láttam, üres a szája. A szemét mindeközben szinte végig csukva tartotta. Szerinted alszik?, kérdezte az öcsém, nem hin-

ném, mondtam neki, majd odaléptem az állat mellé, és megböktem az oldalát. Nem történt semmi. Megböktem még egyszer, most már határozottabban, mint az előbb, erre, bár nagyon lassan, végül mégis felhúzta lomha szemhéját, és egyenesen rám nézett. Hatalmas, sötét szemgolyója volt, úgy tűnt, mintha nem is lenne fehér része, sőt a pupilláját sem láttam, teljesen beleolvadt a szivárványhártya mélybarna környezetébe, mégis éreztem, hogy a szemembe néz. A teve ekkor abbahagyta a rágást, így mindketten mozdulatlanul álltunk néhány pillanatig, egymást figyelve, aztán rátettem a kezemet a combjára, ő meg újra rágni kezdett, és ismét behunyta a szemét. Apám ebben a pillanatban jelent meg mögöttünk. Na gyertek, fogta meg az öcsém kezét, nekem meg egy barackot nyomott a fejemre, mindjárt elkezdődik.

A porond még sötét volt, de már szinte minden néző a helyén ült. Mi is megkerestük a padsorunkat, és elfoglaltuk a legszélső helyeket. Meleg volt odabent, levettem a kabátom, és az öcsémnek is segítettem, aki ezúttal kihúzni nem bírta a kezét, de most nem rángattam, csak finoman lehúztam róla a kabátot, amit egy hálás mosollyal kísért pillantással nyugtázott. Apámon viszont láttam, hogy idegesen izgemozog, a fejét vakarja, aztán a fülembe súgta, hogy csak maradjunk itt, mindjárt visszajön. Tudtam, hogy hová megy, de az öcsémnek inkább azt hazudtam, hogy csak végéznie kell. Aztán elsötétült a sátor, a kisebb gyerekek sikítózni kezdtek, a nagyobbak meg huhogni. Mi ketten csak ültünk a sötétben némán, majd megéreztem, hogy az öcsém a kezem után tapogatózik, de nem nyújtottam oda neki, egyszerűen nem bírtam. Ekkor felharsant a szokásos cirkuszi csinnadratta, és megjelent egy fénykör a porond homokján, majd a bársonyfüggönnyel eltakart bejáróból hirtelen három bohóc rohant elő hangos hahotázással. Öcsém rögtön el is felejtette, hogy magunkra maradtunk, és hogy az imént még a kezemet kereste, előbb felegyenesedett, majd, ahogy a bohócok valami trükköt adtak elő, fel is ugrott a helyéről. Rászóltam, hogy üljön vissza, mert mögöttünk nem látnak, de ahogy hátrafordultam, észrevettem, hogy ott is mindenki áll, úgyhogy békén hagytam.

Én az egészet nem találtam túl érdekesnek. A bohócok szakadtak voltak, és valahogy elkészerítően ötlettelen tréfákkal álltak elő. A kutyaidomár uszkárjai állandóan vakaróztak, mintha bolhásak lennének, az erőművész pedig olyan ügyetlenül játszott a labával, hogy nehezebb esik megemelni a láthatóan nem valódi súlyokat, hogy azon már nem csak én, de mások is fel-felnevettek a háttérben. Egyedül a légtornászok tetszettek, ahogy valóban, biztosítókötél és háló nélkül sétáltak

fel-alá a magasban kifeszített kötélén, vagy könnyed mozdulatokkal szaltózva ugrottak át egyik hintaszerű valamiről a másikra. Teljes csend volt a sátorban, egy pissenés sem hallatszott, és zene sem szólt. Ekkor ért vissza apám. Halknak szánt, de meglehetősen hangos bocsánatkérések közepette ült be mellénk. Teljesen részeg volt, messziről lehetett érezni rajta a piaszagot. Megpróbáltam tudomást se venni róla és továbbra is a légtornászokat figyelni, de nem hagyott békén, belecsípett az oldalamba, és vigyorogva közel hajolt, hogy ugye jó, ugye milyen jó, mondta, aztán átnyúlt felettem, és megsimogatta az öcsém fejét, örülsz, hogy elhoztalak, ugye, kérdezte tőle, de az öcsém nem válaszolt, a mögöttünk ülők meg elkezdtek pisszegni. Jól van már, basszátok meg, szólt hátra az apám, az ember már a gyerekeivel sem érezheti jól magát, mi? Kussolj el, hallottam egy férfi hangját, amire apám csak egy erőtlen kurva anyáddal válaszolt, majd előrefordult, és furán szuszogva elkezdte ő is a tornászokat figyelni. Azok éppen az utolsó nagy mutatványnál tartottak, az egyik hintaszerűségeen egy kislánynak tűnő alak lengette magát előre-hátra, míg odalent egy nagyobb darab férfi nyakában ült egy kisebb, és mindketten a lányt nézték, aki egyszer csak elengedte a hintát, megpördült a levegőben, és pont a kisebb férfi nyakába érkezett, így már ketten ültek a nagydarabon, de úgy tűnt, neki ez meg se kottyán, széttárta a karját, majd körbefordult. Óriási tapsot kaptak, apám meg a térdét csapkodta, úgy kiabálta, hogy ez nagyon nagy, faszák vagytok, aztán rám vigyorgott, de amikor látta, hogy én nem tapsolok, idegesen megrántotta a vállát, és maga elé dűnyögte, hogy ennek meg semmi se jó.

A következő szám előtt behoztak egy hatalmas asztalt a porondra, majd arra egy nagy, színes ládát fektettek fel, aminek az egyik végén egy nagyobb, a másikon két kisebb lyuk volt, és középen is látszott egy rés rajta. Ezután kivilágosodott a nézőtér, a porondon meg egy fekete ruhába öltözött, hátranyalt hajú fickó jelent meg, és azt kérdezte a nézőktől, hogy szeretne-e valaki részt venni a mutatványában. Senki nem válaszolt, zavart nevetés futott végig a padosorok között. De tényleg, mondta a fickó, egy felnött önként jelentkezőre lenne szükségem. Közben a fickó mögött feltűnt egy szőke nő is, aki úgy volt felöltözve, mintha véletlenül a harisnyája fölé húzott volna egy egyrészes, piros fürdőruhát, közben meg egy hatalmas fűrész tartott a kezében, amit körbe is mutatott a közönségnek. Ne legyenek már ilyen félősek, minden rendben lesz, mondta röhögve a fekete ruhás. Na jól van, mondta apám, ezt figyeljétek, és azzal odakiabált a fickónak, hogy én vállalom,

és már botorkált is lefelé. Szörnyen megrémültem, az emberek meg a hasukat fogva röhögtek körülöttünk. Most végre megfogtam az öcsém kezét, és finoman megszorítottam. Éreztem, hogy ő is fél. Apám alig tudott a porond korlátján átmászni, már azt hittem, mindjárt hasra esik, de végül valahogy azért talpon maradt, és diadalittasan az ég felé emelte mindkét kezét, mint egy bokszbajnok, amire hangos taps és nevetés volt a válasz. A fekete ruhás, gondolom, azonnal látta, hogy egy részeggel van dolga, gúnyos grimaszokat vágva kezdett viccelődni apámmal. Hát akkor meg is van a bátor önként jelentkezőnk, mondta, habár még el sem árultam, hogy mire kell vállalkozni. Bármire képes vagyok, mondta apám vigyorogva, azt látom, felelte a fickó, amire megint nagy derűltséggel reagált a közönség. Na jól van, feküdjön szépen a ládába, a kollégánóm majd segít. Apám az asztalra is csak nagy nehezen tudta feltornászni magát, a fürdőruhás nő meg röhögve igazgatta a helyére a lábát meg a fejét, aztán rácsukta a láda fedelét, és le is lakatolta.

Az egész sátrat betöltő nagy hangzavarban talán csak az öcsém meg én néztük szóltanul a jelenetet. Egyszerre sajnáltam és gyűlöltem apámat, és bár tudtam, hogy ki kéne mennünk, nem bírtam megmocanni sem. A fekete ruhás ekkor kézbe vette a hatalmas fűrész, és megforgatta a feje fölött, mire a közönség ijedősebbjei sikongatni kezdtek. Apám arcát néztem, boldognak látszott, vigyorgott, és amikor találkozott a tekintetünk, rám kacsintott. A fekete ruhás ekkor a láda közepén lévő résbe illesztette a fűrész, és körbenézett, majd nagyon komoly arccal azt mondta, hogy aki nem bírja a vért, az most forduljon el.

Ebben a pillanatban megéreztem, hogy valaki megszorítja a karom, odafordultam, és nagyapámat láttam meg, azt hittem, képzeldöm, hogy került ide, mit csinál itt? Papa, mondtam neki, ennyit, mást nem tudtam kinyögni, erre magához húzott, és megölelt, majd az öcsémet is. Hirtelen elsírtam magam, ő meg a fülembe suttozta, hogy minden rendben lesz, most szépen hazavisz minket magukhoz. Aztán egyik karjára az öcsémet ültette, a másikra meg engem, így, ölbe fogva minket, elindult a kijárat felé. A fekete ruhás ekkor elkezdte kettéfűrészelni apámat, aki a ládába zárva, őrjöngve rázta a fejét, és állati hangon, hörögve üvöltött, a közönség ezen meg csak még jobban röhögött és visítózott, mert azt hitték, azt játssza ilyen jól, hogy fáj neki.

Holmi, 2013/9.

Krusovszky Dénes 1982-ben született Debrecenben.
Verset és prózát is ír. József Attila-díjas.